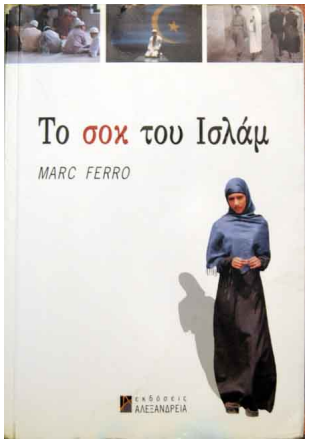

Αν η «Le Monde Diplomatique», το χαρακτήρισε ως πολυσύνθετο και πυκνό, θα είναι δύσκολο, στην ανάγνωση και δυσκολότερο στην αφομοίωση, για τον μέσο αναγνώ στη. Γραμμένο από τον Marc Ferro το 2002 – 2003, με πρώ τη έκδοση στα Ελληνικά το 2006, είναι ένα από τα απαραίτητα σκαλοπάτια που πρέπει να ανέβει, όποιος ενδιαφέρεται για την κατανόηση ενός ξένου κόσμου.

Με τίτλο «Το σοκ του Ισλάμ» (Le Chock de l' Islam), ο 94χρονος, σήμερα, πολυγραφότατος Γάλλος, με μητέρα Ουκρανή Εβραία που χάθηκε στο Ολοκαύτωμα, επιχειρεί μια βαθιά και ουσιαστική μελέτη, σε αυτόν, τον εν πολλοίς άγνωστο και ακατανόητο, στο δυτικό άνθρωπο, θρησκευτικό κόσμο.

«Το Ισλάμ από την γένεσή του, είναι ταυτόχρονα, και κράτος, πολιτική εξουσία και κοινότητα, και το σύνολο συνιστά ένα με τη θρησκεία» (σ.15)
«Είναι τρόπον τινά «ιστορικός πολιτισμός στον οποίο προσαρτάται το κράτος» (σ.16)
«… ο δυτικός χριστιανικός κόσμος αναζωογονημένος από τις μεγάλες ανακαλύψεις, αρχίζει να ενδιαφέρεται για την Ανατολή, κατασκευάζοντας μάλλον την εικόνα παρά παρατηρώντας την ίδια» (σ.30).

Μέσα από μια πλήρη επιχειρηματολογία, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το πρώτο τραύμα του Ισλάμ, ήταν η ευρωπαϊκή αποικιοκρατία και το δεύτερο αυτό που οι Άραβες ονόμασαν Αλ Νάκμπα, όλεθρος. Ηταν η δημιουργία του κράτους του Ισραήλ και η ήττα που ακολούθησε, στον πρώτο Αραβοϊσραηλινό πόλεμο.

Θα ακολουθούσαν και άλλες συρράξεις και άλλες ήττες οδυνηρές για τον αραβικό κόσμο, με πιο σημαντικές την κρίση στο κανάλι του Σουέζ (΄56), τον πόλεμο των έξι ημερών (’67) και τον πόλεμο της εξιλέωσης (΄73). Μέσα από αυτές τις αλλεπάλληλες αποτυχίες, γεννάται η ιδέα του μη συμβατικού πόλεμου. Αναδύεται η ιδεολογία της τρομοκρατίας και οι πιθανότητες συνεννόησης λιγοστεύουν ακόμα περισσότερο.

Έτσι η ανθρωπότητα γνωρίζει το αιματοκύλισμα των Ολυμπιακών του Μονάχου, 168 αεροπειρατείες, μεταξύ 1968 και 1976, την κατάληψη του κρουαζιερόπλοιου Ακίλε Λάουρο, καθώς και κάθε είδος απρόβλεπτης τρομοκρατικής δράσης.

Αντίστοιχη πίεση δέχτηκε ο αραβικός κόσμος και από την Σοβιετική πλευρά. Τα 20.000 τζαμιά του 1917, πάνω στην επικράτεια των Σοβιέτ, περιορίστηκαν μέσα σε λίγες δεκαετίες στα 200. Ενδεικτική η άποψη του Ρώσου υπουργού Ιλμίνσκι *«Για μας, τίποτα δεν είναι πιο επικίνδυνο, από έναν καλλιεργημένο Μουσουλμάνο».*
(σ.77). Άποψη που συμμερίζονται και οι Γάλλοι διοικούντες στην Αλγερία.

Ο Ferro δεν αποφεύγει κάποια ολισθήματα, που μας αφορούν, όπως: *«… αμέσως μετά την πυρκαγιά της Σμύρνης»*
(σ.87) ή
«Όταν ο Μουσταφά Κεμάλ προσεταιρίζεται τους πληθυσμούς της Τουρκίας και κατατροπώνει, κυρίως, τους Έλληνες κατακτητές, χαιρετίζεται ως πατριώτης, υπερασπιστής της ανεξαρτησίας και της απειλούμενης εδαφικής ακεραιότητας»

Συγνώμη, αλλά, άλλο πυρκαγιά και άλλο εμπρησμός και γενοκτονία και οι Έλληνες μόνον ως κατακτητές δεν μπορούν να αναφερθούν σε έναν τόπο, όπως η Ιωνία, όπου οι ρίζες τους μετρούνται σε δεκάδες αιώνων πριν την εμφάνιση των μονοθεϊστικών θρησκειών.

Μένοντας στον Μουσταφά Κεμάλ (ή Κεμάλ Ατατούρκ, «πατέρας των Τούρκων» στα ελληνικά), θέτει τέλος στο Χαλιφάτο, καθιερώνει μια κοσμική κοινωνία, επιβάλει το λατινικό αλφάβητο, εξαφανίζει τα δικαστήρια των κατήδων, καταργεί την πολυγαμία, τα χαρέμια, την καλύπτρα και δίνει το δικαίωμα ψήφου στην γυναίκα, δεκαετίες πριν την εκπολιτισμένη Ελβετία.

Παραπλήσιο μονοπάτι, ως υπέρμαχος του κοσμικού κράτους με θαρραλέες ιδέες, ακολούθησε αργότερα και ο Τυνήσιος πρόεδρος Χαμπίμπ Μπουργκίμπα, που ενέκρινε την μίνι φούστα, με την ενδιαφέρουσα παρατήρηση *«να μην αποκαλύπτει κακή ποιότητα».*

Στο ερώτημα πως από τον μεσοπόλεμο και την δεκαετία του '50, όπου υπάρχει η τάση κοσμικότητας, φθάσαμε το '79, στην Ισλαμική επανάσταση του Ιράν, οι απαντήσεις είναι πολλές. Την πρώτη, ο Ferro την δίνει στην σ.184.

«Τον Σεπτέμβριο του 1978, ο σάχης, δεχόμενος τον Ελισάμ Ναρίγκι, ιδρυτή του Ινστιτούτου Κοινωνικών Ερευνών της Τεχεράνης, του θέτει τα ερωτήματα: "Από που προέρχεται αυτή η εξέγερση και αυτή η αναταραχή; Ποιος υποκινεί αυτό το θρησκευτικό κίνημα; "
"Εσείς ο ίδιος μεγαλειότατε", απάντησε ο Ελισάμ.

Κι' όταν αργότερα *«… ο Μεχντί Μπαζαργκάν, ο πρώτος αρχηγός της ισλαμικής κυβέρνησης διορισμένος από τον Χομεϊνί, πίστευε ότι στόχος της επανάστασης ήταν να υπηρετήσει το Ιράν μέσω του Ισλάμ, αιφνιδιάστηκε πλήρως όταν αντελήφθη ότι, αντιθέτως, ο Χοιμεϊνί ήθελε να υπηρετήσει το Ισλάμ μέσω του Ιράν»* (σ. 194)

Είναι και τα κοιτάσματα βέβαια, τουλάχιστον για ένα μεγάλο τμήμα του αραβικού Ισλάμ. Ο Ferro το ορίζει ως *«διπλό σχέδιο πετρελαίου και πίστης»*. Από τότε που Ζακί Γιαμανί εξασφαλίζει στην Αραβία ανυπολόγιστα έσοδα, με τα οποία χρηματοδοτούνται *«τζαμιά και μεντρεσέδες, μουσουλμανικές φιλανθρωπικές δραστηριότητες από την Αλγερία ως τη Μαλαισία και τη Γαλλία, προτού σπεύσει σε βοήθεια των Αφγανών για να απωθήσουν την σοβιετική επέμβαση».*
(σ.218)

Το πόνημα του Ferro είναι πολύπλευρο, διεισδυτικό, δίνει πληροφορίες, εκφράζει γνώμες. Για να συμφωνήσει ή να διαφωνήσει ο αναγνώστης πρέπει να έχει τουλάχιστον τις ίδιες γνώσεις με τον συγγραφέα. Πράγμα όχι εύκολο.

Έτσι δεν είναι προφητικά τα λόγια του:

«Το Ιράν γνώρισε τις καταχρήσεις μιας μορφής φονταμενταλισμού, οι Αφγανοί, με τους Ταλιμπάν γνώρισαν μια άλλη. Η Αλγερία πλήρωσε ένα σκληρό χρέος στη βία, η Αίγυπτος δεν έπαψε ποτέ να αισθάνεται απειλούμενη …και η σύγκρουση με το Ισραήλ, όπως εκείνη του Κασμίρ διαιωνίζουν το φόβο του εκτραχηλισμού των συγκρούσεων.
Αλλά η αληθινή απειλή προέρχεται από την παγκόσμια οικονομική ανισορροπία: αν δεν ελαττωθεί και δεν δαμαστεί, ο τρόμος θα λάβει καινούργια πρόσωπα» (σ.236).

Αν αναλογιστούμε ότι αυτά γράφτηκαν το 2002, και τι έχει προκύψει από τότε, η τελευταία αράδα δικαιώνεται απόλυτα, μέσα από τις αιτίες που ξέσπασε η Αραβική άνοιξη, στα τέλη του Δεκέμβρη του 2010.